

Posudek na diplomovou práci Vilmy Manové Sondy do české poezie 90. let 20. století

Vilma Manová si jako téma práce zvolila dílo žijících básníků, kteří debutovali po roce 1989. Jde o Petra Borkovce, Martina Langeru, Pavla Kolmačku a Petra Hrušku. Volba takového tématu je samozřejmě do určité míry riskantní, protože hodnocení uvedených autorů je „neusazené“. Na druhé straně však už přece jen existuje od devadesátých let minulého století historický odstup a máme k dispozici nejen recenze a články, ale i knižní studie, které se mladší básnické generaci věnují (Miroslav Balašík, Karel Piorecký).

Autorka práce nejprve připomíná proměnu společenského a kulturního kontextu po demokratickém převratu v listopadu 1989. Poté se věnuje jednotlivým básníkům a jejich tvorbě, z níž vybírá vždy první a druhou knihu. U každého básníka postupuje obdobně: po shrnutí kritické reflexe sbírek následuje jejich interpretace, soustředěná vždy k jedné básni, a každý oddíl je uzavřen shrnující charakteristikou obou sbírek. Otázku kladu nad „představováním“ jednotlivých básníků na začátku každého oddílu. Na místě biografických údajů, vypočítávání periodik, v nichž básník publikoval, a dalších děl bych raději viděl aspoň skicovitý náčrt jejich poetiky. Např. věta „Z Langerovy beletristické tvorby jmenujme kromě jeho prvních dvou sbírek např.: Já nezemřu zcela (1996), Průsmyky (1997), Pití octa (2001), Hlásky (2007), Stará gesta (2009)“ působí jako výklad špatného učitele ve škole a je stejně málo přínosná. Podobně u Petra Hrušky: „Přispíval literárněhistorickými pracemi do periodik, jako je např. Tvar, Revolver Revue, Souvislosti...“

Jinak je ovšem struktura práce promyšlená a efektivní. Vilma Manová prokázala schopnost čtení a analýzy básnického textu. Její interpretace jsou často samostatné a přínosné. Jako příklad stačí uvést úvahu o tvaru Langerovy prvotiny nebo o motivech světla a očí u Kolmačky. Práce je vcelku dobře napsaná a jako celek působí dobrým dojmem.

Následující poznámky proto nevnímám jako principiální kritiku, ale jako dílčí kritické poznámky, případně jako námět k diskusi. První se týká výběru básníků. Zdá se mi, že Pavel Kolmačka ze skupiny trochu vybočuje, nejen tím, že je starší (o dva až deset let než ostatní tři), ale hlavně svojí samizdatovou minulostí. Nejen Almanach 1987, ale i Dolmen a Vokno byly samizdatové. Byť Kolmačka v samizdatu nevydal knižní publikaci, přece jen jako autor prošlý samizdatovým prostředím nebyl taková tabula rasa jako zbylí tři básníci.

Analýzy jednotlivých motivů, často se opírající o biblickou a křesťanskou symboliku, jsou ve většině případů adekvátní a zasvěcené. Jenom na některých místech autorka práce, jak se domnívám, sklouzla do nadinterpretace. Např. nevím, jestli křesťanská symbolika čísla šest hraje roli v Hruškově básni Sobota. Obsahuje titul Vlál za mnou směšný šos sám o sobě opravdu „existenciální hloubku i ironii“? Na druhé straně třeba v Borkovcově Září není v interpretaci zviditelněn fakt, že slovy „Řeklas“ vstupuje do fikčního prostoru básně žena a zbývající strofy básně tvoří její promluva. Pojem „atmosféra“, který se objevuje na s. 28, bych nahradil něčím určitějším, např. smysl.

Některé pasáže práce působí stylisticky neobratně: „větší rozvinutí a postihnutí autorovy poetiky budeme realizovat v závěru této kapitoly“ (s. 16). „Často je také jazyk aplikován ve své hovorové formě“ (s. 24). „nejčastěji je vycházeno z duševního prostředí básnického já“ (s. 32). To působí jako mizerné překlady z angličtiny, čeština nesnese takovou převahu jmenného a pasivního vyjadřování. Někde se autorka zbytečně vyjadřuje pomocí negace: „nemůžeme upřít lyričnost“ (21), „nemůžeme upřít jemnost a dekorativnost“ (23), „recenzent... neupírá básníkovi klubající se talent“ (26).

Práci, jak jsem už napsal, celkově hodnotím pozitivně. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji známku velmi dobře.

8. 9. 2013

Jiří Holý